

Asesiad Effaith Integredig

Canllaw Cyfeirio Cyflym

Pam?

Mae asesiadau effaith yn arf ymarferol pwysig i'n helpu i ddeall a lliniaru effaith bosibl ein penderfyniadau ar ein trigolion, ein cwsmeriaid a'n gwasanaethau. Mae asesiadau effaith yn ein helpu i sicrhau ein bod wedi ystyried sut y gallai gwahanol grwpiau a gwasanaethau gael eu heffeithio gan ein cynigion, gan ein galluogi i gryfhau agweddau cadarnhaol a lliniaru unrhyw effeithiau negyddol posibl. Yn y pen draw, mae asesiadau effaith yn gyfle i ni dystiolaethu ein proses o feddwl ac i herio rhagdybiaethau wrth ddatblygu cynigion newydd. O ganlyniad, gall asesiadau effaith helpu i sicrhau bod cynigion newydd yn effeithiol ac yn berthnasol i gyflawni gweledigaeth y Cyngor o alluogi ein holl ddinasyddion i "ddechrau, byw ac heneiddio'n dda mewn amgylchedd iach, diogel a ffyniannus".

Beth?

Mae'r asesiad effaith integredig yn dampled i'w gwblhau a'i adolygu fel rhan o'r broses ddatblygu o gynigion a fydd yn cael eu cyflwyno ar gyfer penderfyniad gan Cabinet y Cyngor neu'r Cyngor Llawn.

Mae gan y Cyngor ofyniad statudol i gwblhau asesiadau effaith o dan nifer o ofynion deddfwriaethol. Mae'r gofynion hyn yn rwymedigaethau cyfreithiol i'r Cyngor a gall methu â chyflawni'r dyletswyddau hyn olygu bod y Cyngor yn agored i her gyfreithiol am beidio â dilyn y broses ddyledus.

Mae'r asesiad integredig hwn yn ymgorffori gofynion y Deddfau canlynol yn un Asesiad Effaith:

- Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015
- Dyletswydd Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus a Deddf Cydraddoldeb 2010
- Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol 2021
- Mesur y Gymraeg 2011 a Safonau'r Gymraeg
- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) a Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011
- Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 – bioamrywiaeth a gwydnwch ecosystemau
- Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol.

Yn ogystal, mae'n ofyniad i ystyried a nodi effeithiau yn erbyn ymrwymiad y Cyngor i ddod yn awdurdod lleol carbon sero-net erbyn 2030.

Bydd hefyd angen ystyried goblygiadau allweddol y gwasanaeth yn ymwneud â'r meysydd canlynol hefyd fel rhan o gynnal yr asesiad effaith er mwyn sicrhau bod ystyriaethau allweddol yn cael eu cynnwys wrth ddatblygu unrhyw gynigion:

- Rheoli Cyfreithiol a Risg
- Cyllid, Caffael, TGCh ac Asedau Corfforol
- Staffio
- Diogelwch Cymunedol
- Marchnata a Chyfyngau.

Pwy?

1. Swyddogion:

Dylai'r Asesiad Effaith Integredig hwn gael ei gwblhau gan swyddogion y Cyngor i ddangos eu bod wedi rhoi 'ystyriaeth ddyledus' i bob effaith bosibl a'u bod wedi nodi mesurau lliniaru i geisio lleihau unrhyw effeithiau o'r fath, ym mhob cynnig a gyflwynwyd i'r Cyngor eu hystyried. Dylai Tudalen Flaen y Pwyllgor gael ei chwblhau gan swyddogion y Cyngor wrth gyflwyno cynnig o'r fath i'r Cabinet neu'r Cyngor i'w hystyried ac fe ddylai adlewyrchu canfyddiadau allweddol yr asesiad effaith.

2. Aelodau Etholedig:

Mae ystyried canfyddiadau'r asesiad effaith integredig yn galluogi Cynghorwyr Sir ddangos eu bod wedi rhoi 'ystyriaeth ymwybodol' i bob effaith bosibl yn eu proses gwneud penderfyniadau gan sicrhau bod mesurau lliniaru yn cael eu rhoi ar waith i leihau effeithiau posibl ym mhob cynnig y maent yn eu cymeradwyo i'r Cyngor eu gweithredu.

Pryd?

Mae angen Asesiadau Effaith Integredig ar gyfer yr holl faterion strategol sy'n cael eu cyflwyno i'r Cyngor i wneud penderfyniad. Mae hyn yn cynnwys yr enghreifftiau canlynol (nid rhestr gynhwysfawr) o benderfyniadau strategol:

- Gosod amcanion (er enghraifft, amcanion llesiant, amcanion cydraddoldeb, strategaeth y Gymraeg)
- Newidiadau i wasanaethau cyhoeddus a'u datblygiad
- Cynllunio ariannol strategol
- Penderfyniadau caffael a chomisiynu mawr
- Datblygu polisi strategol
- Cyfarwyddeb strategol a bwriad
- Strategaethau a ddatblygwyd ym Myrddau Partneriaeth Rhanbarthol a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus sy'n effeithio ar swyddogaethau cyrff cyhoeddus
- Cynlluniau tymor canolig i hir (er enghraifft, cynlluniau corfforaethol, cynlluniau datblygu, darparu gwasanaethau a chynlluniau gwella)

Dylai'r broses o gynnal Asesiad Effaith ddechrau cyn gynted ag y bydd cynnig yn dechrau cael ei ddatblygu. Dylai'r Asesiad gael ei fireinio a'i ddiweddarau drwy gydol datblygiad y cynnig wrth i dystiolaeth a gwybodaeth bellach gael ei gasglu a dylai gefnogi craffu ar y cynnig yn y cam o wneud penderfyniadau.

Sut?

- i. Dechreuwch gwblhau'r Asesiad Effaith Integredig pan fyddwch chi'n dechrau datblygu eich cynnig.
- ii. Wrth i'r cynnig ddatblygu a mireinio cadwch gofnod o'r broses hon gyda fersiynau diwygiedig a dyddiedig o'r Asesiad Effaith. Bydd hyn yn dangos sut rydych chi wedi ystyried ac wedi ymateb i unrhyw wybodaeth ychwanegol sydd wedi dod allan o'r broses.
- iii. Wrth gynnal yr asesiad effaith, gofynnir i chi nodi unrhyw gyfraniad cadarnhaol neu negyddol y gallai'r cynnig ei gael ac i gyfeirio at y ffynhonnell dystiolaeth/au a ddefnyddir i nodi'r cyfraniad hwnnw. Os ydych chi wedi adnabod bylchau mewn tystiolaeth, nodwch y bylchau hynny fel rhan o'r asesiad. Dyma rai enghreifftiau o ffynonellau tystiolaeth o'r fath:
 - a. Adroddiadau ymchwil – cyhoeddiadau academaidd neu adroddiadau cymharol lleol;
 - b. Deddfwriaeth a Chanllawiau Cymreig neu Lywodraeth Genedlaethol;
 - c. Data perfformiad cenedlaethol a lleol;
 - d. Data ar boblogaeth leol gan gynnwys ffigurau'r Cyfrifiad;
 - e. Data Arolwg Cenedlaethol Cymru;
 - f. Adborth a dderbyniwyd o ymwneud ac ymgynghori â:
 - i. Unigolion;
 - ii. Grwpiau Cymunedol a Gwirfoddol;
 - iii. Grwpiau Cynrychioladol (e.e. Clymblaid Anabledd, Cydraddoldeb Sir Gaerfyrddin, ac ati);
 - iv. Rhwydweithiau ymgysylltu (e.e. Cyngor Ieuenctid, Rhwydwaith Heneiddio'n Dda, Rhwydwaith Tenantiaid, ac ati);
 - v. Pobl â phrofiad byw o anfantais economaidd-gymdeithasol;
 - vi. Fforymau Staff ac Undebau Llafur;

- vii. Partneriaid yn y sector cyhoeddus a phreifat; a
- viii. Unrhyw rhanddeiliaid perthnasol eraill.
- g. Argymhellion pwyllgorau craffu a/neu baneli cynghori'r Cyngor.
- iv. Os ydych yn cyfeirio at ffynhonnell wybodaeth benodol megis rhestr tystiolaeth gyhoeddedig neu ofynion statudol a (lle bo hynny'n bosibl) rhowch ddolenni i'r ffynonellau perthnasol.
- v. Gofynnir i chi nodi hefyd, lle bo'n bosibl, pwy mae'r cynnig yn effeithio'n uniongyrchol. Wrth wneud hyn meddyliwch am y cyhoedd yn gyffredinol o ran:
 - a. Ardal ddaearyddol benodol
 - b. Grwpiau demograffig penodol e.e. plant a phobl ifanc, pobl hŷn, gofalwyr, defnyddwyr ffyrdd, aelodau staff, siaradwyr Cymraeg ac ati.
 - c. Grwpiau nodweddiadol gwarchoddedig
- vi. Unwaith y bydd eich cynnig yn barod i'w benderfynu gan y Cyngor bydd angen i chi gwblhau Taflen Flaen y Pwyllgor gan gynnwys dolen i'r Asesiad Effaith Integredig a gwblhawyd diweddaraf.

Dylai ystyried y materion sy'n cael eu trafod yn yr Asesiad Effaith Integredig ffurfio rhan annatod o'ch proses datblygu cynnig.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Deddf sy'n ymwneud â gwella lles cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru yw Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015). Mae'n golygu bod yn rhaid i ni wneud ein gwaith mewn ffordd gynaliadwy a meddwl am yr effaith y gall ein gwaith ei gael ar bobl sy'n byw yng Nghymru, nawr ac yn y dyfodol.

Pum Ffordd o Weithio

Wrth ddatblygu'r cynnig, bydd angen i chi sicrhau bod sylw dyladwy yn cael ei roi i'r pum ffordd o weithio a bydd angen darparu tystiolaeth o'r ystyriaeth honno yn yr asesiad effaith.

Egwyddor	Diffiniad	Materion i'w hystyried
Hirdymor	Pwysigrwydd cydbwysu'r angen tymor byr â'r tymor hir a chynllunio ar gyfer y dyfodol. Yn enwedig lle gallai pethau a wneir i gwrdd ag anghenion tymor byr gael effaith niweidiol yn y tymor hir	<ul style="list-style-type: none"> I fod yn ymwybodol ohonynt, a mynd i'r afael â lles cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol wrth edrych ar anghenion y bobl rydych chi'n eu gwasanaethu ar hyn o bryd Edrychwch y tu hwnt i'r amserlenni tymor byr arferol ar gyfer cynllunio ariannol a chylchoedd gwleidyddol Ystyriwch effeithiau posibl y cynnig ar sail genedlaethol h.y., y 10-25 mlynedd nesaf
Atal	Deall achosion sylfaenol y materion i atal problemau rhag digwydd neu waethygu.	<ul style="list-style-type: none"> Ystyried sut y gallai'r cynnig hwn atal problemau rhag digwydd neu waethygu Ystyriwch sut y gall gwella dealltwriaeth o achosion sylfaenol o broblemau i bobl a chymunedau helpu i ddod o hyd i wahanol atebion a sicrhau ymyrraeth gynnar i atal problemau rhag digwydd yn hytrach nag ymateb i broblemau
Integreiddio	Cydnabod perthynas a chyd-ddibyniaeth gyda nodau ac amcanion llesiant eraill meysydd gwasanaeth a phartneriaid eraill. Dylid ystyried sut: <ol style="list-style-type: none"> Gall amcanion llesiant y corff effeithio ar bob un o'r nodau llesiant Gall amcanion llesiant y corff effeithio ar ei gilydd neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill, yn benodol lle y gall camau a gymerwyd gan y corff gyfrannu at gwrdd ag un amcan ond gall fod yn niweidiol i fodloni un arall 	<ul style="list-style-type: none"> Ystyriwch yr effaith ar yr holl nodau llesiant Ystyriwch y berthynas, cyd-ddibyniaeth a thensiynau posibl rhwng eich gwasanaeth ac eraill (yn fewnol neu'n allanol i'r Cyngor) Ystyriwch os yw'r cynnig hwn ynghyd â chynnig arall a gytunwyd yn ddiweddar neu'n aros am gynnis yn creu effaith gronnus ar rai cymunedau, nodweddion, gwasanaethau, neu bartneriaid Ystyried effeithiau gwrthdaro posibl ar les economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Ystyriwch gynigion eraill a allai gael effaith ar y cynnig hwn mewn ffordd bositif neu negyddol

Egwyddor	Diffiniad	Materion i'w hystyried
Cydweithio	Cyflawni drwy weithio gyda phartneriaid mewnol ac allanol eraill (sector cyhoeddus, preifat neu wirfoddol) i ddod o hyd i atebion cynaliadwy a rennir	<ul style="list-style-type: none"> • Ystyriwch a fyddai modd darparu'r cynnig hwn drwy weithio gyda gwasanaethau eraill y Cyngor • Ystyriwch a allai'r cynnig hwn gael ei gyflwyno drwy weithio gyda phartneriaid eraill (sector cyhoeddus, preifat neu wirfoddol) sydd ag amcanion llesiant tebyg • Os yw hyn yn bosibl, sylwch ar sut a pha ymgysylltu sydd wedi digwydd gyda'r partneriaid hynny hyd yn hyn
Cyfranogiad	Pwysigrwydd cynnwys y rhai sydd â diddordeb a gofyn am eu barn am benderfyniadau sy'n effeithio arnyn nhw. Mae sicrhau bod y rheiny sy'n cymryd rhan yn adlewyrchu amrywiaeth poblogaeth Sir Gâr.	<ul style="list-style-type: none"> • Ystyriwch sut y gallwch gynnwys pobl a chymunedau wrth ddatblygu eich cynnig - mae hyn wrth wraidd gwella lles ar hyn o bryd ac yn y dyfodol • Ystyriwch os yw'r bobl rydych chi wedi cymryd rhan yn adlewyrchu amrywiaeth y boblogaeth rydych chi'n eu gwasanaethu <p>Ydy'r cynnig yma wedi cael ei drafod gyda:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Aelodau etholedig lleol ○ Cyngor Tref/Cymuned ○ Partner perthnasol yn y sector cyhoeddus, preifat neu wirfoddol ○ Plant a phobl ifanc ○ Pobl hŷn ○ Pobl â nodweddion gwarchoddedig ○ Cynrychiolwyr o staff ○ Pwyllgor Craffu Perthnasol ○ Unrhyw rhanddeiliaid eraill <p>Os felly, nodwch y rhai dan sylw a rhwch grynodedig o'u hadborth</p>

Dyletswydd Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus a Deddf Cydraddoldeb 2010

Mae Dyletswydd Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor roi "sylw dyladwy" i'r angen i:

- (1) Ddileu gwahaniaethu, aflonyddu, ac erledigaeth anghyfreithlon.
- (2) Hyrwyddo Cyfle cyfartal uwch rhwng gwahanol grwpiau; a
- (3) Meithrin cysylltiadau da rhwng gwahanol grwpiau.

Wrth roi sylw dyledus, ystyriwch sut y gallai'r cynnig gyfrannu'n gadarnhaol at gymdeithas decach drwy hyrwyddo cydraddoldeb a chysylltiadau da mewn gweithgareddau o ddydd i ddydd neu os yw'n cael effaith negyddol andwyol ar y bwriad hwn:

Nodwedd warchoddedig	Sef
Oed	<ul style="list-style-type: none"> • Plant a phobl ifanc hyd at 25 oed • Pobl oedran gweithio • Pobl hŷn
Anabledd	<ul style="list-style-type: none"> • Nam ar y clyw • Nam corfforol • Nam • Anabledd dysgu • Salwch hir sefydlog • Iechyd meddwl • Arall
Ailbennu rhywedd	
Hil	<ul style="list-style-type: none"> • Gwyn • Grwpiau Cymysg / Lluosog • Ethnig • Asiaidd / Asiaidd Prydeinig • Du / Affricanaidd / Caribiaidd • Du Prydain • Grŵp Ethnig Eraill
Beichiogrwydd neu Famolaeth	
Crefydd neu ddiffyg credoau	<ul style="list-style-type: none"> • Cristion • Bwdhaidd • Hindŵaidd • Dyneiddiwr • Iddewig • Mwslim • Sikh • Heb gred • Arall
Rhyw	<ul style="list-style-type: none"> • Gwryw • Benyw
Cyfeiriadedd Rhywiol	<ul style="list-style-type: none"> • Deurywiol • Dynion Hoyw • Menywod Hoyw /Lesbiaidd • Heterorywiol / Syth

Mesur y Gymraeg 2011 a Safonau'r Gymraeg

Mae'r safonau iaith (88-93) yn mynnu bod y Cyngor yn gwneud y canlynol:

'Ystyriwch pa effeithiau, os o gwbl (boed yn bositif neu'n andwyol), byddai'r penderfyniad yn ei gael ar:

- a) *Cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a*
- b) *Trin y Gymraeg, dim llai ffafriol na'r Saesneg'*

Gofynnir i chi ystyried y pwyntiau canlynol er mwyn cefnogi'r nod o gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg:

- Galluogi a grymuso siaradwyr a dysgwyr Cymraeg i ddefnyddio'u Cymraeg mewn bywyd bob dydd, cael mynediad at wasanaethau yn y Gymraeg, gallu dysgu a gwella eu sgiliau Cymraeg, cynllunio a sicrhau mynediad priodol at addysg a hyfforddiant o safon drwy gyfrwng y Gymraeg, gan wneud yn siŵr bod ein cymunedau yn fannau lle defnyddir y Gymraeg yn rhwydd ac yn aml.
- Sicrhau cydymffurfiaeth â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a Safonau'r Gymraeg - mae hyn yn cynnwys hawliau siaradwyr y Gymraeg i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ymdrin â ni ac i staff ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith.
- Mynd ati i annog a hyrwyddo defnyddio ein gwasanaethau yn y Gymraeg er mwyn gweld cynnydd dros amser e.e. hits ar wefan, nifer yr ymgynghoriadau yn y Gymraeg, defnydd o gyfieithu ar y pryd mewn cyfarfodydd.

O ran hyrwyddo'r Gymraeg, gofynnwn i chi ystyried y pwyntiau canlynol:

- Sut mae'r polisi/prosiect yn cefnogi'r nod o gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yn y sir? Sut mae'n lliniaru unrhyw ostyngiad pellach?
- Sut mae'r polisi/prosiect yn cyd-fynd a Strategaeth Hybu'r Gymraeg y Cyngor?
- Pa amcanion cenedlaethol sy'n cael eu cefnogi?
- Sut ydych chi'n bwriadu grymuso ac annog pobl i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ymgysylltu â chi ar y polisi/prosiect hwn?

Mae rhagor o wybodaeth i'w gweld ar wefan [Comisiynydd y Gymraeg](#)

Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

Prif nod y Ddyletswydd Gymdeithasol-Economaidd yw annog gwell penderfyniadau ac yn y pen draw sicrhau canlyniadau gwell i'r rhai sy'n ddifreintiedig yn economaidd-gymdeithasol.

Mae'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol yn gofyn i gyrff cyhoeddus perthnasol, wrth wneud penderfyniadau strategol, i geisio lleihau anghydraddoldebau o ganlyniad i anfantais economaidd-gymdeithasol. Dylid defnyddio'r ddyletswydd i sicrhau bod lleihau anghydraddoldebau nawr ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol yn ffactor canolog wrth wneud penderfyniadau. Dylai sefydliadau ystyried anghydraddoldebau cyfredol a thueddiadau'r dyfodol wrth benderfynu sut y gallant gael yr effaith fwyaf. Mae'n rhaid i sefydliadau gael eu harwain gan leisiau pobl dan anfantais economaidd-gymdeithasol wrth wneud hyn.

Mae mwy o wybodaeth i'w weld drwy wefan Llywodraeth Cymru - [y Ddyletswydd Economaidd-gymdeithasol](#)

Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP)

Mae gan bob plentyn yr hawl i oroesi, amddiffyn, addysg, a chael clywed ei lais. Amlinellir y rhain a llawer o hawliau plant sylfaenol eraill yng [Nghonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn](#) (CCUHP). Mae CCUHP yn gytundeb rhyngwladol sy'n gyfreithiol rwymol sy'n nodi hawliau sifil, gwleidyddol, economaidd, cymdeithasol a diwylliannol pob plentyn, waeth beth fo'u hil, crefydd neu alluoedd.

Yn 2015, ffurfiodd Cyngor Sir Gaerfyrddin ei ymrwymiad i'r Confensiwn i sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni ei rwymedigaethau statudol a moesol o bedair egwyddor gyffredinol y Confensiwn. Mae'r pedair egwyddor yn sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc:

- ddim yn cael eu gwahaniaethu yn erbyn
- a yw eu diddordebau gorau wedi'u diogelu?
- gael yr hawl i fywyd, goroesi a datblygu.
- yn rhan o'r broses o wneud penderfyniadau drwy gael yr hawl i fynegi eu barn a'u bod wedi rhoi ystyriaeth dyledus, gan ystyried eu hoedran a'u haeddfedrwydd.

Mae'n ofynnol i chi ddangos bod ystyriaeth wedi'i roi a'ch bod wedi asesu (a lle bo angen, wedi mynd i'r afael) ag effeithiau penderfyniadau arfaethedig ar (hawliau) plant a phobl ifanc hyd at 25 oed.

Am ragor o wybodaeth gallwch gysylltu â'r Tîm Cyfranogi ar cyfranogiad@sirgar.gov.uk

Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 Rhan 1 - Adran 6 - Bioamrywiaeth a Gwydnwch

Ecosystemau: canllawiau adrodd ar gyfer awdurdodau cyhoeddus

1. Mae dyletswydd Adran 6 yn ei gwneud yn ofynnol bod yn rhaid i awdurdodau cyhoeddus "geisio cynnal a gwella bioamrywiaeth mor gyson ag arfer eu swyddogaethau'n briodol ac wrth wneud hyrwyddo gwytnwch ecosystemau". Er mwyn cydymffurfio â dyletswydd S6 dylid ymgorffori'r ystyriaeth o fioamrywiaeth ac ecosystemau i'w meddylfryd cynnar a chynllunio busnes, gan gynnwys polisiau, cynlluniau, rhaglenni a phrosiectau, yn ogystal â'u gweithgareddau o ddydd i ddydd."
2. Mae rhagor o wybodaeth am y dull gweithredu yn Sir Gaerfyrddin wedi'i amlinellu ym Mlaen Gynllun Deddf Amgylchedd y Cyngor.

Mae canllawiau Llywodraeth Cymru o ran adrodd ar Ddeddf yr Amgylchedd yn nodi bod y senarios canlynol yn berthnasol i sut y mae sefydliad yn adrodd ar eu dyletswydd Adran 6 Deddf yr Amgylchedd. Mae'r rhestr hon yn arwyddol, nid yn gynhwysfawr:

- Meddiannu adeilad neu dir, neu allu dylanwadu ar reolaeth adeilad neu dir
- Cael dylanwad ar reoli adeiladau neu dir y tu hwnt i'w perchnogaeth.

Mewn achosion o'r fath disgwylir i sefydliad ystyried y canlynol gan gyfeirio at fioamrywiaeth a gwytnwch ecosystemau:

- effeithiau ei rheolaeth,
- caffael gwasanaethau sy'n berthnasol i'r adeilad neu'r tir hwnnw,
- ei agenda cynaliadwyedd,
- cyfleoedd i godi ymwybyddiaeth, hyfforddiant ac addysg,
- gweithio mewn partneriaeth lle mae hyn yn effeithio ar fioamrywiaeth a gwydnwch ecosystemau.

Mae meysydd ychwanegol lle mae ystyriaeth o ddyletswydd Adran 6 yn debygol o fod yn berthnasol yn cynnwys:

- Materion ehangach yn ymwneud â chaffael nwyddau a gwasanaethau, ac effaith hyn ar fioamrywiaeth

- Cyfathrebu, codi ymwybyddiaeth, hyfforddiant ac addysg, yn enwedig lle mae'r pwnc yn ymwneud ag adeiladu at reolaeth tir
- Llywodraethu

Beth yw Bioamrywiaeth?

Mae bioamrywiaeth yn cyfeirio at amrywiaeth bywyd ar y ddaear. Cynhwysir amrywiaeth o gynefinoedd, rhywogaethau ac amrywiaeth genetig yn y diffiniad hwn.

Beth yw gwytnwch ecosystemau?

Mae gwytnwch ecosystemau yn ystyried gallu ecosystem i fod yn wydn i newid, e.e., newid yn yr hinsawdd, neu newid yn ymwneud â math arall o ddifrod neu golled uniongyrchol. Wrth asesu gwytnwch ecosystem, rydym yn ystyried y canlynol:

- Amrywiaeth – pa gymysgedd o gynefinoedd a rhywogaethau sydd ynddo?
- Maint yr ecosystem – pa mor fawr yw e?
- Cyflwr – pa mor dda y caiff ei reoli, pa mor dda y mae'n gweithio fel ecosystem, a yw'n cefnogi amrywiaeth amrywiol o gynefinoedd a rhywogaethau?
- Cysylltedd - pa mor dda y mae'n gysylltiedig â chynefinoedd eraill sydd o werth i fioamrywiaeth?
- Addasu - pa mor addasadwy yw e i newid amgylcheddol

Am wybodaeth bellach gweler [Adroddiad Cyflwr Adnoddau Naturiol](#) a phennod 4 ecosystemau gwydn (Cyfoeth Naturiol Cymru. 2016)

Sut mae asesu a yw'n briodol i gynnig i'r Cyngor gyfeirio at Ddeddf yr Amgylchedd?

Yn gyffredinol, cynigion fydd yn ymwneud â rhywfaint o effaith ar reolaeth tir neu dir e.e. rheoli priffyrdd, cynigion sy'n ymwneud ag unrhyw ddatblygiad neu reolaeth o dir a ddatblygwyd yn flaenorol neu dir nas datblygwyd o'r blaen, rheoli tir o unrhyw fath y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdano.

Sut mae sicrhau bod prosiect yr wyf yn ei adrodd i'r Cyngor yn mynd i'r afael â dyletswydd Adran 6?

Y cwestiwn allweddol i'w ofyn yw "A allai'r cynnig hwn yr wyf yn cyfeirio at y Cyngor ei wneud yn y fath fodd ag i fod o fudd i fioamrywiaeth, neu a yw wedi'i gynllunio i leihau unrhyw effaith ar fioamrywiaeth? Os na allant ateb y cwestiwn hwn yn hyderus, fe'u cynghorir i ofyn am gyngor gan yr Adran Gadwraeth Wledig yn yr adran gynllunio sy'n goruchwyllo ymateb CSG i'w Ddyletswydd Bioamrywiaeth Adran 6, a'i Flaen Gynllun Deddf yr Amgylchedd.

Newid Hinsawdd

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i fynd i'r afael â newid hinsawdd ac yn cydnabod bod gennym rôl sylweddol i'w chwarae yn lleihau ein hallyriadau nwyon tŷ gwydr ein hunain ymhellach a darparu'r arweinyddiaeth i annog trigolion, busnesau a sefydliadau eraill i weithredu i dorri eu hól troed carbon eu hunain. Mae gennym gyfrifoldeb hefyd i sicrhau ein bod yn rhagweld y risgiau a'r effeithiau sy'n deillio o newid hinsawdd ac yn addasu yn unol â hynny er mwyn sicrhau ein bod yn barod iawn. Y nod yw lleihau bregusrwydd Sir Gâr i effeithiau niweidiol newid hinsawdd, yn y tymor byr a'r tymor hir. Mae angen i ni: (a) leihau ein hallyriadau drwy ddatgarboneiddio, ac (b) addasu i effeithiau newid hinsawdd drwy gynyddu ein gwytnwch.

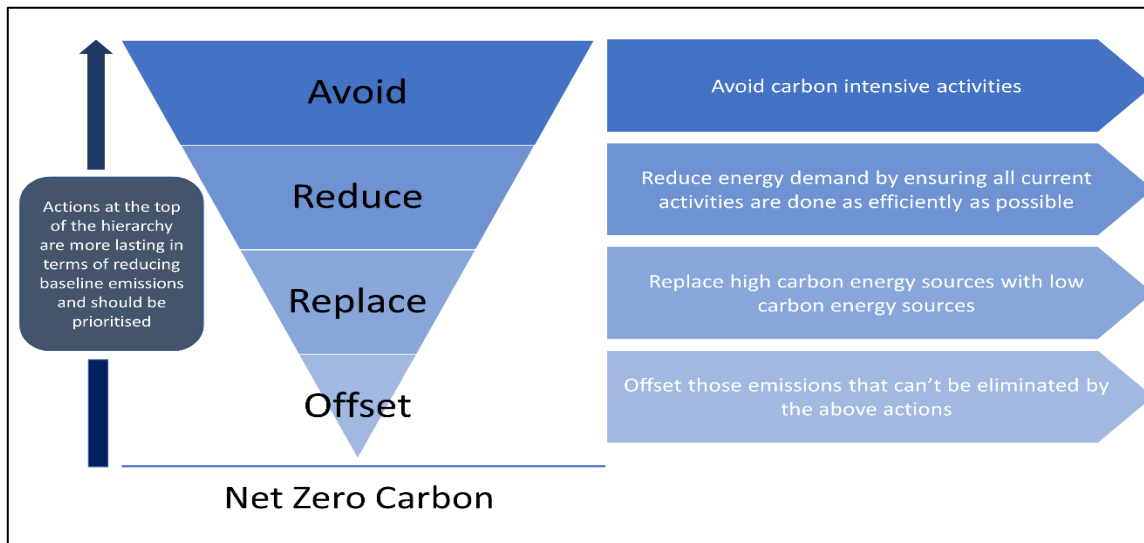
(a) Datgarboneiddio

Ar 12 Chwefror 2020 cymeradwyodd y Cyngor Sir ei [Gynllun Carbon Sero-Net \(NZC\)](#), sy'n amlinellu dull y Cyngor o gyrraedd carbon sero-net erbyn 2030. Mae cwmpas ôl troed carbon y Cyngor yn cynnwys y defnydd o ynni o:

- Adeiladau Annomestig
- Goleuadau stryd

- Milltiroedd Busnes
- Milltiroedd Fflyd

Mae'r 'net' mewn carbon sero-net yn caniatáu i'n hôl troed carbon gweddilliol gael ei ddigolledu / gwrthbwysu gan y genhedlaeth o drydan adnewyddadwy a thrwy ddal a storio carbon, trwy blannu coed a seilwaith gwyrdd eraill. Fodd bynnag, rydym yn parhau i ddilyn y dull hierarchaeth lliniaru carbon gan nad ydym yn ystyried iawndal / gwrthbwysu fel 'cymal mynd allan' am leihau ein hôl troed carbon.

Er mwyn cyrraedd ein targedau uchelgeisiol a phwysig, mae angen i ni edrych ar draws y Cyngor i ystyried sut bydd effeithiau ein holl waith yn effeithio ar ein hôl troed carbon.

Er mwyn helpu i ystyried effeithiau eich cynnig ar ymrwymiad y Cyngor i ddod yn garbon sero-net erbyn 2030, byddai'n ddefnyddiol meddwl a yw eich cynnig, naill ai'n uniongyrchol neu'n effeithio'n anuniongyrchol ar:

- Asedau a seilwaith y Cyngor
- Galw a defnyddio ynni
- Staff yn teithio / defnyddio cludiant fflyd
- Defnydd tir a/neu reolaeth sy'n eiddo i'r cyngor

Yn ogystal â hyn, dylech hefyd ystyried newid hinsawdd ehangach, megis unrhyw effeithiau uniongyrchol / anuniongyrchol ar:

- Gyflenwad dŵr a thriniaeth
- Caffael nwyddau a gwasanaethau
- Cynhyrchu gwastraff

Dylid nodi unrhyw effeithiau cadarnhaol hefyd, megis cyfleoedd i leihau ynni, darparu technoleg carbon / adnewyddadwy isel neu gynyddu gorchudd coed / seilwaith gwyrdd.

Cyfeiriwch at [Gynllun Net Sero Carbon](#) y Cyngor i gael mwy o wybodaeth neu ymgynghori â Swyddog Lleihau Carbon neu'r Rheolwr Datblygu Cynaliadwy.

(b) Addasu

Er ein bod wedi ymrwymo i leihau ein hôl-troed carbon, mae gennym gyfrifoldeb hefyd i ystyried effeithiau presennol newid hinsawdd, sy'n dod o dan ymbarél Addasu Newid Hinsawdd. Mae addasu i newid hinsawdd yn golygu bod yn barod ar gyfer effeithiau fel tymheredd uwch, gwyntoedd cryfach, lefelau'r môr yn codi a mwy o law. O dan [Ffyniant i bawb: Cymru carbon isel Cymru](#), mae Llywodraeth Cymru wedi paratoi Cynllun Cyflawni Carbon isel i Gymru.

Er mwyn sicrhau bod ein hymrwymiaidau i addasu newid hinsawdd yn cael eu hystyried mewn unrhyw gynigion sydd angen asesiad effaith, nodwch a fydd eich cynnig yn helpu, neu sydd â'r potensial i helpu, lliniaru effeithiau newid hinsawdd neu, fel arall, eu gwaethygu. Dylid ystyried (ond nid yw'n gyfyngedig) i'r canlynol:

- Risg llifogydd a draeniad dŵr arfordirol/wyneb
- Argaeledd dŵr
- Ansawdd y dŵr/pridd
- Defnydd tir a Seilwaith Gwyrdd

Diogelu data

Daeth y Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol i rym ar 25 Mai 2018 ac mae'n cynnwys gofyniad cyfreithiol i wneud Asesiadau Effaith Diogelu Data (DPIAs).

Mae'n rhaid cyflawni DPIA pan:

- Defnyddio technolegau newydd; a
- Mae prosesu data personol yn debygol o arwain at '*risg uchel i hawliau a rhyddid unigolion*'.

Mae gan ddata personol ddiffiniad eang iawn ac mae'n cynnwys unrhyw wybodaeth sy'n ymwneud ag unigolyn a nodwyd neu adnabod.

Mae'r term '*prosesu*' yn cynnwys unrhyw gamau a berfformir ar ddata personol megis ei gasgliad, cofnodi, storio, newid, datgelu a dinistrio.

Byddai prosesu sy'n debygol o arwain at '*risg uchel*' yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i'r canlynol:

- Graddfa fawr, monitro systematig o ardaloedd cyhoeddus gan ddefnyddio system TCC newydd.
- Cyfuno cronfeydd data mawr, sy'n cynnwys data personol yn cael ei rannu gyda sefydliadau eraill.
- Prosesu data personol sensitif ar raddfa fawr, megis gwybodaeth am euogfarnau iechyd neu droseddol.

Yn ymarferol, efallai y bydd yn anodd sefydlu a oes angen DPIA ar eich gweithgaredd arfaethedig mewn gwirionedd. Mewn achosion o'r fath, cysylltwch â Swyddog Diogelu Data y Cyngor am gyngor.

Bydd hyn yn golygu bod modd adnabod unrhyw ofynion diogelu data eraill, megis cwblhau Cytundeb Prosesu Data wrth ddefnyddio trydydd parti i brosesu data'r Cyngor.

Sylwer hefyd nad yw'n ofyniad i ymgymryd â DPIAs ar gyfer unrhyw weithgareddau prosesu sydd eisoes yn cael eu cynnal – mae DPIAs yn ofyniad cyfreithiol i gwmpasu gweithgareddau *perthnasol*, newydd. Felly, nid oes rheidrwydd i ymgymryd â DPIAs ôl-weithredol.

Mae mwy o wybodaeth am ddeddfwriaeth Diogelu Data ar wefan Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth, www.ico.org.uk